

УДК 332.1:330.322

Товт Т. Й.

Мукачівський державний університет

ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У статті розглянуто сутність та існуючі підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіону. Проведено аналіз інвестиційної діяльності Закарпатської області, визначено тенденції іноземного інвестування. Запропоновано напрямки підвищення інвестиційної привабливості регіону.

Ключові слова: регіон, інвестиційна привабливість, методи оцінки, інвестиційна діяльність, іноземні інвестиції, індекс інвестиційної привабливості, інвестиційний імідж.

Постановка проблеми. Забезпечення економічного зростання регіону можливе за умов стимулювання провідних його галузей, концентрації всіх видів ресурсів на перспективних і пріоритетних напрямках розвитку. В умовах дефіциту фінансових ресурсів виникає проблема інвестиційного забезпечення розширеного відтворення виробництва, створення на інноваційній основі нових виробничих потужностей, що вимагає додаткових зусиль щодо пошуку та залучення коштів, їх раціонального використання, підвищення ефективності капіталовкладень.

Ефективність інвестування в будь-який регіон, галузь економіки, підприємство багато в чому залежить від того, які загалом умови створені для здійснення підприємницької діяльності, який рівень інвестиційної привабливості в регіоні, де знаходиться об'єкт інвестування. Звідси одним із напрямків залучення інвестицій у розвиток виробництв певних регіонів чи галузей економіки є підвищення їх інвестиційної привабливості.

Оцінювання інвестиційної привабливості регіону надає важливу інформацію для вітчизняних і зарубіжних інвесторів щодо напрямків вкладання капіталу, підвищує рівень інформаційної забезпеченості під час прийняття важливих інвестиційних рішень. Інформація щодо інвестиційної привабливості регіону та факторів, що її формують, дозволяє, з одного боку, визначитися з необхідністю і шляхами її підвищення для залучення потенційних інвесторів, а з іншого – розробити інвестиційну стратегію та приймати важливі рішення відносно реалізації інвестиційних проектів і програм соціально-економічного розвитку регіону.

Проблема оцінювання інвестиційної привабливості об'єктів інвестування – регіонів, галузей економіки, підприємств – пов'язана з пошуком найбільш ефективних підходів, механізмів і критеріїв оцінки, з визначенням найбільш значимих факторів і т. ін., що дозволяє отримати комплексну характеристику об'єкта інвестування та забезпечити інвесторів необхідною інформацією щодо доцільності вкладення капіталу у той чи інший об'єкт.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам оцінювання інвестиційної привабливості регіонів, галузей економіки, підприємств присвячено чимало наукових праць таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як: Асаул А.В. [4], Бланк І.А. [3], Бутко М., Зеленьський С., Акименко О. [6], Мамуль Л.О., Чернявська Т.А. [5] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У наведених працях актуалізується дослідження методів залучення інвестицій та формування шляхів підвищення ефективності їх використання, вивчення проблем оптимізації інвестиційних процесів на регіональному рівні.

Однак аналіз наукових публікацій показує, що залишаються невирішеними практичні аспекти даної проблематики, а особливо питання постійного моніторингу сучасного стану інвестування з метою своєчасного та якісного регулювання. Адже інвестиційна привабливість – це якісна та кількісна характеристика внутрішнього та зовнішнього середовища об'єкта можливого інвестування.

Метою статті є оцінювання інвестиційної привабливості регіону на прикладі Закарпатської області.

Виклад основного матеріалу. Головною умовою формування інвестиційного клімату регіону є інвестиційна привабливість.

Аналіз літературних джерел показав, що поняття «інвестиційна привабливість регіону» визначається як «відповідність регіону основним цілям інвесторів, що полягають у прибутковості, безризиковості та ліквідності інвестицій» [1]; «рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного регіону» [2]; або як «становище регіону в той чи інший момент часу, тенденції його розвитку, що відображаються в інвестиційній активності» [4, с. 53-62].

Інвестиційна привабливість території визначається факторами інвестиційної привабливості регіону і регіональною інвестиційною політикою.

Під факторами інвестиційної привабливості регіону розуміють процеси, явища, дії, переважно об'єктивного характеру, що впливають на інвестиційну привабливість регіону і визначають його територіальні особливості. Це, наприклад, вигідність економіко-географічного положення регіону, його природно-ресурсний, трудовий, науково-технічний потенціали, рівень розвитку інфраструктури, характеристики споживчого ринку та ін.

Відповідно, регіональна інвестиційна політика розглядається як процес, явище, дія, переважно суб'єктивного характеру, що визначає територіальні особливості регіону. На практиці вона являє собою дії державних і місцевих органів влади та управління щодо розвитку інвестиційного процесу в регіоні, пов'язані з удосконаленням нормативно-правової бази, наданням пільг і преференцій для найбільш ефективних та значущих для регіону інвестиційних проектів, розвитком інфраструктури з обслуговування суб'єктів інвестиційної діяльності, гарантуванням безпеки діяльності підприємницьких структур [4, с. 53-62].

Існують різні методи оцінки інвестиційної привабливості регіонів, які базуються на різних підходах, враховують безліч різноманітних факторів, показників, мають свої особливості, акцентують увагу на певних аспектах і характеристиках регіону, але на сьогодні відсутня єдина загальноприйнята методика, яка б задовольняла потреби

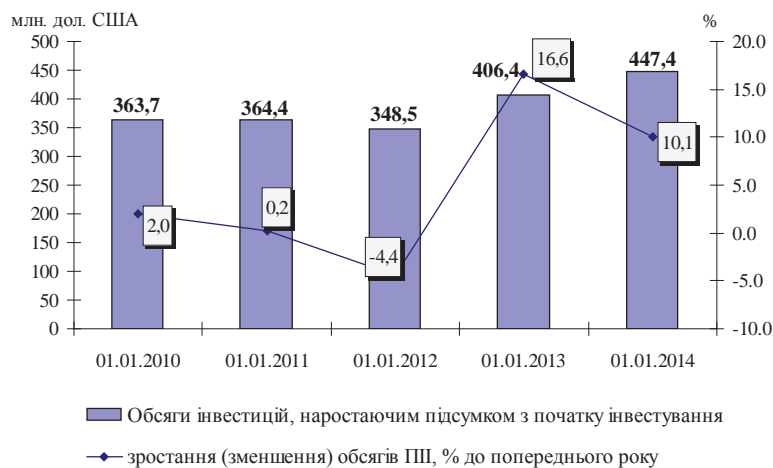

Рис. 1. Динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій в економіці Закарпатської області за період 2009-2013 рр.

інвесторів, давала вичерпну інформацію щодо доцільності вкладення капіталу в об'єкти інвестування конкретного регіону.

Сукупність показників, за якими вітчизняні та зарубіжні аналітики в різні періоди часу пропонували визначати рівень інвестиційної привабливості регіонів, систематизовано у статті російського вченого А. Асаула. Він визначив три групи факторів, які визначають рівень привабливості території для інвесторів:

1. Фактори, що впливають на рівень інвестиційного потенціалу регіону (природно-географічний, трудовий, виробничий, інноваційний, інституціональний, інфраструктурний, фінансовий, споживчий потенціали).

2. Фактори, що визначають рівень некомерційних інвестиційних ризиків (законодавчі, політичні, соціальні, економічні, екологічні та кримінальні ризики).

3. Інвестиційна активність (концентрація і розподіл інвестиційного капіталу, активізація впровадження нових виробничих потужностей, розвиток прямих і портфельних інвестицій) [4, с. 53-62].

На теперішній час рейтинг інвестиційної привабливості регіонів в Україні визначається за методикою та системою показників, запропонованими Інститутом реформ. Вона в основному ґрунтується на використанні показників, на які регіональні органи влади практично не можуть впливати, що зменшує можливості практичного використання цієї методики в процесі вдосконалення регіональної інвестиційної політики [5, с. 83-89].

Таким чином, інвестиційна привабливість регіону – інтегральна характеристика окремого регіону країни з позицій інвестиційного клімату, рівня розвитку інвестиційної інфраструктури, можливостей залучення фінансових ресурсів та врахування ряду інших факторів, які суттєво впливають на формування дохідності інвестицій і мінімізацію інвестиційних ризиків.

Результати вивчення інвестиційної привабливості регіонів України презентував 4 квітня 2013 року Держінвестпроект [7]. Зокрема, було представлено рейтинг та індекс інвестиційної привабливості регіонів, що базується на даних дослідження незалежних організацій.

В основі дослідження використано три компоненти, які мають практичне застосування при

прийнятті рішень про інвестування, – це визначення інвестиційного потенціалу та інвестиційних ризиків, а також оцінка перешкод та можливостей для інвестиційної діяльності окремо в кожному регіоні.

Згідно з отриманими даними Закарпатська область займає 24 місце в Україні за індексом інвестиційної привабливості, який складає 1,27 пункти.

У 2013 році загальний рейтинг інвестиційної привабливості Закарпатської області значно погіршився порівняно з дослідженням 2012 року. Так, Закарпаття зайняло 24-те місце, що на 14 позицій нижче показника 2012 року. Таку ситуацію можна пояснити негативними змінами в оцінці низки «м'яких» соціально-економічних чинників. Оцінка жорстких факторів менше вплинула на загальний рейтинг.

За групою жорстких факторів Закарпатська область посіла 27-ме місце в рейтингу інвестиційної привабливості регіонів. Оцінка майже всіх факторів (окрім природних ресурсів) знизилася.

Порівняно з результатами дослідження попереднього року Закарпатська область перемістилася на 12 позицій (з 4-го на 16-те місце) у рейтингу інвестиційної привабливості регіонів за групою «м'яких» факторів.

Одним з важливих факторів забезпечення сталого розвитку регіону є залучення та ефективне використання інвестиційних ресурсів. Це зумовлено тим, що інвестиції торкаються усіх сфер господарської діяльності регіону та держави в цілому і створюють можливості для успішної реалізації поставлених цілей, досягнення соціального ефекту, забезпечення економічного зростання тощо.

Активізація інвестиційної діяльності є пріоритетною умовою стабільного розвитку регіонів, яка здатна залучити фінансові та матеріальні ресурси як вітчизняних, так і зарубіжних інвесторів, а також раціонально їх використовувати в найбільш пріоритетних галузях економіки.

Обсяг залучених в економіку регіону інвестицій – це один із критеріїв ефективності його функціонування.

За даними головного управління статистики в Закарпатській області [8], динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій в економіці Закарпатської області за період 2009-2013 рр. наведена на рис. 1.

За підсумками 2013 року, в економіку області іноземними інвесторами вкладено 65,1 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій.

Обсяг внесених з початку інвестування в економіку Закарпатської області прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) на 01 січня 2014 р. становив 447,4 млн. дол. США, що на 10,1% більше обсягів інвестицій на початок 2013 р. та в розрахунку на одну особу населення складає 357,1 дол. США.

Зменшення приросту надходжень прямих іноземних інвестицій в економіку Закарпатської області пов'язано з: відсутністю пільг по ПДВ при ввезенні обладнання та устаткування, як іноземної інвестиції, у зв'язку з чим підприємства переходять на договори тимчасового ввезення обладнання як «технічна допомога» та договори купівлі-продажу, як «імпорт – 40»; наявністю

підприємств, які зареєстровані в інших регіонах України, а на території області мають філії і ввезене обладнання та устаткування надається суб'єктам області згідно договорів оренди (така діяльність забезпечує населення робочими місцями, але при цьому надходження іноземних інвестицій не збільшується).

У структурі прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) 7,0% – внески у формі рухомого і нерухомого майна, 84,0% – грошові внески, 9,0% – інвестицій за концесійними договорами та договорами про спільну інвестиційну діяльність.

На сьогодні в Закарпатській області функціонує 895 підприємств із іноземними інвестиціями. Із загальної кількості підприємств майже 50,0% зосереджено у промисловому секторі. Найбільше іноземних інвестицій у 2013 році залучили такі підприємства: ТОВ «Джейбіл Сьоркіт Юкрейн Лімітед» (виробництво електроустаткування до двигунів); ПАТ «Флекстронікс Сервіс УА» (виробництво електроустаткування до двигунів); ТОВ «ФЦА» (операції з нерухомим майном); ТОВ «Прага Уж» (тимчасове розміщення й організація харчування); ПАТ Мукачівський завод «Точприлад» (виробництво гучномовців, електроустаткування до двигунів); ТОВ «Укрбудінновація» (будівництво); ТОВ «Форнетті Закарпаття» (харчова промисловість); ТОВ «Кружик Україна» (добувна промисловість); ТОВ «НВП Грифканд-Свалява» (хімічна промисловість).

З країн ЄС внесено 319,0 млн. дол. США інвестицій (71,3% загального обсягу), із країн СНД – 2,8 млн. дол. США (0,6%), з інших країн світу – 125,6 млн. дол. США (28,1%).

Інвестиції надійшли із 56 країн світу. Основними інвесторами є країни: Японія, Кіпр, Австрія, Польща, Німеччина, США, Угорщина та Нідерланди, на які припадає більше двох третин обсягу прямих іноземних інвестицій.

Аналіз надходжень іноземних інвестицій за видами економічної діяльності показує, що на підприємствах промисловості зосереджено 334,0 млн. дол. США (74,6% загального обсягу ПП), у т.ч. переробної – 330,0 млн. дол. США, добувної промисловості і розроблення кар'єрів – 1,6 млн. дол. США, з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 0,7 млн. дол. США, водопостачання; каналізації, поводження з відходами – 1,5 млн. дол. США. У підприємства з виробництва меблів, іншої продукції; ремонт і монтаж машин та устаткування внесено 116,7 млн. дол. США прямих інвестицій, виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 54,7 млн. дол. США, виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів – 53,6 млн. дол. США.

У транспорті, складському господарстві, поштової та кур'єрській діяльності акумульовано 29,5 млн. дол. США (6,6%), у сфері оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 27,1 млн. дол. США (6,1%), тимчасовому розміщенні й організації харчування – 19,3 млн. дол. США (4,3%), операціях з нерухомим майном – 15,8 млн. дол. США (3,5%).

Основними цілями залучення іноземних інвестицій у різні сфери економіки Закарпатської області є:

- розвиток ресурсозберігаючих, наукомістких та екологічно чистих технологій;
- сприяння досягненню сучасного технічного рівня розвитку на основі впровадження нових технологій;

- структурна перебудова промислового комплексу;
- сприяння розвитку приватного сектора;
- створення виробництв із використанням місцевих природних ресурсів;
- подолання залежності економіки області від імпорту;
- збільшення обсягів експортного потенціалу Закарпаття.

Досягнення цього є можливим за умови розробки та реалізації концептуальних напрямів залучення іноземного капіталу. При цьому важливим є зацікавлення зарубіжних партнерів, знаходження балансу взаємних інтересів у реалізації проектів, які економічно вигідні вітчизняним та іноземним інвесторам.

Управлінням зовнішньоекономічних зв'язків, інвестицій та транскордонного співробітництва Закарпатської облдержадміністрації розроблена та затверджена Програма формування позитивного міжнародного інвестиційного іміджу та залучення іноземних інвестицій у Закарпатську область на 2011-2015 роки [9].

Метою даної програми є:

1) формування сприятливого міжнародного інвестиційного клімату та створення умов для ефективної роботи підприємств і організацій області з іноземними інвесторами;

2) підвищення рівня підготовки інвестиційних проектів відповідно до вимог міжнародних інвестиційних фондів, компаній, інших інвесторів та організацій підготовки навчання фахівців у сфері залучення іноземних інвестицій, використовуючи можливості провідних вищих навчальних закладів області та іноземних фахівців;

3) налагодження співробітництва з іноземними інвесторами місцевими органами виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Основними завданнями програми у сфері залучення іноземних інвестицій є:

– створення позитивного міжнародного інвестиційного іміджу та підвищення інвестиційної привабливості Закарпатської області;

– підготовка та постійне оновлення інвестиційних пропозицій та інвестиційних проектів міст і районів регіону;

– інформаційне забезпечення процесу залучення іноземних інвестицій шляхом поширення серед потенційних інвесторів інвестиційних пропозицій підприємств та організацій області через торговельно-економічні місії у складі посольств України за кордоном під час виставково-ярмаркових заходів, презентацій, візитів, делегацій тощо;

– підвищення ефективності системи управління процесами іноземного інвестування на регіональному рівні;

– реалізація заходів щодо інноваційного розвитку промислових підприємств регіону, в які передбачаються надходження іноземних капіталовкладень;

– стимулювання залучення інвестицій у наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність;

– використання передового світового досвіду з питань залучення іноземних інвестицій;

– налагодження зв'язків суб'єктів господарювання області з міжнародними інвестиційними та фінансовими структурами;

– налагодження оперативного двостороннього обміну інформацією з питань інвестування з відповідними підрозділами міністерств України.

Програма формування позитивного міжнародного інвестиційного іміджу та залучення інозем-

них інвестицій у Закарпатську область на 2011-2015 роки спрямована на:

- по-перше, підвищення інвестиційної привабливості області;
- по-друге, інформування потенційних іноземних інвесторів щодо можливостей вкладення коштів у пріоритетні галузі економіки області (туризм, приладобудування, транспорт та транспортні мережі, логістика, мала гідроенергетика, аграрний та фінансовий сектори, харчова промисловість, будівництво, торгові мережі);
- по-третє, збільшення надходжень іноземного капіталу до регіону;
- по-четверте, моніторинг та аналіз інвестиційної діяльності в регіоні;
- по-п'яте, координацію роботи органів влади, підприємств, установ та організацій області щодо виконання передбачених заходів.

Першочерговим завданням є розвиток експортно-орієнтованих виробництв та послуг – туризм, легка промисловість, харчова промисловість, приладобудування та електроніка, створення галузей автомобілебудування, розвиток деревообробної галузі, які вважаються найбільш перспективними для іноземного інвестування.

Таким чином, для залучення іноземних інвестицій в Закарпатську область на сьогодні існують позитивні тенденції – це, зокрема, особливе геополітичне розташування регіону, який межує з чотирма східноєвропейськими державами і, таким чином, є не просто прикордонною областю України, а своєрідними воротами в Європу; наяв-

на кваліфікована та відносно дешева робоча сила; достатньо ємний ринок сировини; наявність енергетичної, транспортної та митної інфраструктури.

Висновки і пропозиції. Для подальшого успішного залучення іноземних інвестицій в економіку Закарпатської області діяльність регіональних органів влади та управління повинна бути спрямована на:

- підвищення інвестиційної привабливості Закарпатської області;
- розширення поінформованості іноземних інвесторів щодо можливостей вкладення коштів у привабливі галузі економіки регіону (туризм, приладобудування, транспорт і транспортні мережі, логістика, мала гідроенергетика, аграрний та фінансовий сектори, харчова промисловість, будівництво, торговельні мережі);
- здійснення заходів, спрямованих на збільшення надходжень іноземного капіталу в підприємства області;
- здійснення постійного моніторингу та аналізу інвестиційної діяльності в регіоні;
- підвищення обізнаності міжнародних ділових кіл про соціально-економічний потенціал та інвестиційні можливості підприємств регіону з визначенням пріоритетних заходів, спрямованих на досягнення цієї мети;
- координацію діяльності органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій області щодо підвищення рівня економічного розвитку і поширення інформації про інвестиційний імідж Закарпаття у світі.

Список літератури:

1. Наказ Держкомстату України № 114 від 15.04.2003 р. «Про затвердження «Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку» // Офіційний вісник України. – 2003. – № 5. – Ст. 348.
2. Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств і організацій № 22 від 23.02.1998 р. «Про затвердження «Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій» // Офіційний вісник України. – 1998. – № 8. – Ст. 243.
3. Бланк І.А. Инвестиционный менеджмент : учебный курс / И.А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2006. – 522 с.
4. Асаул А. Систематизация факторов, характеризующих инвестиционную привлекательность регионов / А. Асаул // Региональная экономика. – 2004. – № 2. – С. 53-62.
5. Мамуль Л.О. Нові методичні підходи до аналізу інвестиційної привабливості регіонів / Л.О. Мамуль, Т.А. Чернявська // Вісник економічної науки України. – 2005. – № 1. – С. 83-89.
6. Бутко М. Сучасна проблематика оцінки інвестиційної привабливості регіону / М. Бутко, С. Зеленський, О. Акименко // Економіка України. – 2005. – № 11. – С. 30-37.
7. Офіційний веб-сайт Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrproject.gov.ua>.
8. Офіційний веб-сайт Головного управління статистики у Закарпатській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uz.ukrstat.gov.ua>.
9. Програма формування позитивного міжнародного інвестиційного іміджу та залучення іноземних інвестицій у Закарпатську область на 2011-2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-programu-formuvannja-pozitivnogo-mizhnarodnogo-investici-doc65205.html>.

Товт Т. И.

Мукачевский государственный университет

ОЦЕНИВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ РЕГИОНА (ПО МАТЕРИАЛАМ ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ)

Резюме

В статье рассмотрены сущность и существующие подходы к оценке инвестиционной привлекательности региона. Проведен анализ инвестиционной деятельности Закарпатской области, определены тенденции иностранного инвестирования. Предложены направления повышения инвестиционной привлекательности региона.

Ключевые слова: регион, инвестиционная привлекательность, методы оценки, инвестиционная деятельность, иностранные инвестиции, индекс инвестиционной привлекательности, инвестиционный имидж.

Tovt T. I.

Mukachevo State University

EVALUATING OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE REGION (BASED TRANS-CARPATIAN REGION)

Summary

This article discusses the nature and existing approaches to evaluating the investment attractiveness of the region. The analysis of investment activity Transcarpathian region, the tendencies of foreign investment is defined. The directions increase the investment attractiveness of the region.

Key words: region, investment attractiveness, evaluation methods, investment, foreign investment, index of investment attractiveness, investment image.

УДК 332.14

Харченко М. О.

Національний гірничий університет

ВПЛИВ ПРОСТОРОВОГО РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ В СИСТЕМІ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА ПОКАЗНИКИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті висвітлені проблеми фінансування системи середньої освіти України та окреслено перспективи їх вирішення. Подано аналіз останніх наукових досліджень вчених щодо вирішення проблем просторового розміщення продуктивних сил. Проаналізовано сучасний стан народжуваності на прикладі м. Стаханова та зроблено прогноз щодо рівня народжуваності на подальші декілька років. Проведено порівняльний аналіз потужності загальноосвітніх шкіл з їх фактичною наповненістю. Досліджено показники витрат на утримання одного учня, також проведено порівняння цих показників з розрахунковими показниками Міністерства фінансів України. Виявлено невідповідність фактичних показників на утримання одного учня з розрахунковими показниками.

Ключові слова: загальноосвітні школи, продуктивні сили, народжуваність, плановий показник, регіональна економіка.

Постановка проблеми. Україна переживає важкі часи. Не тільки в політичній сфері, а перш за все в економічній. Така ситуація не склалася водночас, держава йшла до цього поступово, не враховуючи у своїй діяльності мінливість економіки сучасного світу. Однією з областей, яка потребує змін, є освіта. Сучасна Україна зіткнулася з проблемами недосконалості системи освіти, серед яких актуальними стають питання не тільки її якості, але й просторового розміщення. Просторове розміщення у системі середньої освіти не змінювалося ще з радянських часів. Те просторове розміщення закладів середньої освіти, яке існує на сьогоднішній день, не пристосоване до сучасного, постійно мінливого економічного середовища, тому потребує негайної модернізації. У великих містах України реструктуризація мережі освітніх установ обумовлена тим, що за останні роки дуже сильно змінилася географія проживання населення: деє житлові квартали перетворилися на ділові центри з офісами, торговельною мережею, а деє, навпаки, виникли нові спальні райони, в яких проживає велика кількість дітей. Тому просторове розміщення продуктивних сил у системі середньої освіти потребує постійного перегляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При розгляді результатів наукових досліджень вчених щодо вирішення проблем просторового розміщення продуктивних сил, можна стверджувати, що існуючі наукові ідеї можуть бути класифіковані відповідно до двох типів. Наукові ідеї першого типу ґрунтуються на географічній теорії просторового розміщення продуктивних сил і відповідають на питання де розміщувати продуктивні сили у найефективніший спосіб.

Наукові ідеї другого типу ґрунтуються на динамічній теорії просторового розміщення продуктивних сил та відповідають на питання коли і де розміщувати продуктивні сили у найефективніший спосіб.

До прихильників географічної концепції розміщення продуктивних сил у регіоні відносяться Дж. Тюнен, У. Лундхардт, А. Вебер, А. Леш та інші.

Динамічна концепція розміщення продуктивних сил представлена була закладена у фундаментальній науково-дослідній роботі Р. Барро та Х. Сала-і-Мартіна, у якій автори досліджували розміщення продуктивних сил у розвинутих та відсталіх країнах світу [1]. Ця ідея була перевірена М. Барткоською та А. Рідлом для європейських регіонів [2]. Проте, на відміну від попередніх досліджень, де критерієм ефективності розміщення продуктивних сил виступали показники ВВП і доходу на душу населення, у дослідженнях цих авторів було обґрунтовано показник людського капіталу. Також при розміщенні продуктивних сил доцільно взяти до уваги здобутки К. Леунга та Д. Квая щодо ефективності організації розміщення виробничих потужностей [3]; С. Рея та М. Янікса щодо умовної ефективності розміщення продуктивних сил А. Маза та Дж. Вільяверде щодо розрахунків часу зміни територіального каркасу продуктивних сил [4, 5].

Серед останніх наукових результатів щодо ефективного розміщення продуктивних сил у регіонах України можна відмітити розвинені принципи формування регіонального простору, привабливого для іноземних і вітчизняних інвесторів, Н. Навроцької [7]; новітні методи